

ПРОЄКТ

ВИСНОВОК

**щодо включення в порядок денний сесії проекту Закону України
про статус учасників забезпечення життєдіяльності населення,
функціонування держави та критичної інфраструктури на
територіях активних бойових дій, гарантії їх соціального захисту
(реєстр. № 15340)**

Відповідно до статті 16 Закону України «Про комітети Верховної Ради України», статті 93 Регламенту Верховної Ради України та доручення Голови Верховної Ради України Стефанчука Р.О. Комітет Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів на своєму засіданні 8 липня 2026 року (Протокол №...) розглянув проект Закону України про статус учасників забезпечення життєдіяльності населення, функціонування держави та критичної інфраструктури на територіях активних бойових дій, гарантії їх соціального захисту (реєстр. № 15340), поданий народним депутатом України Третьяковою Г.М. та іншими народними депутатами України (далі – проект Закону №15340).

Проект Закону реєстр. № 15340 розроблено з метою створення спеціального правового механізму визнання, захисту та належного забезпечення осіб, які в умовах воєнного стану фактично та особисто виконують суспільно необхідні функції на територіях активних бойових дій, забезпечуючи життєдіяльність населення, сталість роботи держави, територіальних громад, об'єктів критичної інфраструктури та державних електронних інформаційних ресурсів.

Необхідність впровадження такого механізму, на думку авторів законопроекту, зумовлена тим, що чинне законодавство не розмежовує належним чином осіб, які фактично перебувають у зоні підвищеної небезпеки та виконують там трудові або службові обов'язки, від осіб, які здійснюють відповідні функції дистанційно, з інших територій або лише формально перебувають у трудових чи службових правовідносинах.

У пояснювальній записці зазначено, що законопроект спрямований не на створення чергової загальної пільгової категорії, а на формування практичної моделі захисту осіб, без яких у громадах, що перебувають під безпосереднім впливом бойових дій, неможливе забезпечення водопостачання, електропостачання, медичної допомоги, соціальних послуг, адміністративного управління, транспорту, зв'язку, аварійно-відновлювальних робіт, функціонування реєстрів та інших життєво необхідних систем.

Загалом, проектом Закону № 15340, зокрема, передбачається:

- визначення спеціального статусу учасника забезпечення життєдіяльності на територіях активних бойових дій та запровадження чітких критеріїв набуття такого статусу;

- встановлення строкового характеру гарантій, за якого пільги, компенсації, податкові та інші переваги не є пожиттєвими, а застосовуються виключно за періоди фактичного виконання функцій або протягом визначених законом строків після завершення такого виконання;

- створення спеціальної моделі організації праці та служби на територіях активних бойових дій, зокрема через контрактну форму залучення, вахтовий метод, чергування, ротацію, документальне підтвердження періодів виконання функцій, визначення істотних умов контракту, режиму праці, відпочинку, транспортування, проживання, евакуації та безпечного припинення виконання функцій у разі загрози життю чи здоров'ю;

- забезпечення належної матеріальної мотивації та компенсації підвищених ризиків, зокрема шляхом запровадження спеціального режиму оплати праці, обов'язкових і додаткових надбавок, компенсаційних, гарантійних та заохочувальних виплат, а також заборони зменшення основної оплати праці у зв'язку із застосуванням податкових, страхових або інших гарантій;

- формування системи безпеки та превентивного захисту;

- запровадження обов'язкового страхування життя, здоров'я та ризику тривалої втрати працездатності осіб, які виконують функції на відповідних територіях, з недопущенням покладення витрат за таке страхування на саму особу або зменшення її заробітної плати;

- врегулювання постконтрактного захисту, що включатиме медичний огляд, психологічну підтримку, реабілітацію, гарантії зайнятості, захист від необґрунтованого звільнення, а також врахування наслідків поранення, травми, захворювання, психологічного виснаження чи тривалої втрати працездатності;

- визначення особливостей відповідальності за майно, надане для виконання функцій на територіях активних бойових дій;

- створення правових підстав для тимчасового житлового забезпечення осіб, які виконують відповідні функції, через гуртожитки та фонди житла для тимчасового проживання на строк фактичного виконання функцій або строк дії контракту;

- запровадження податкової гарантії щодо доходів, отриманих у зв'язку з фактичним та особистим виконанням функцій на відповідних територіях, із одночасним встановленням запобіжників проти її застосування до дистанційної, надомної, формальної або разової роботи з інших територій тощо.

Таким чином, законопроектом пропонується прийняти первинний Закон України, що міститиме п'ять розділів та двадцять три статті.

- Розділ I «Загальні положення» (статті 1-4): визначається предмет регулювання та основні завдання Закону; основні терміни; особи, які матимуть право на статус; правова природа статусу та строковість застосування гарантій;

- Розділ II «Порядок надання та підтвердження статусу» (статті 5-7): визначаються підстави для надання статусу; порядок надання статусу; посвідчення та Реєстр;

- Розділ III «Гарантії соціального захисту та строки їх застосування» (статті 8-21): визначаються загальні гарантії учасників забезпечення життєдіяльності на територіях активних бойових дій; спеціальний режим оплати праці; фонд оплати праці та фонд заохочень; фонд житла для учасників забезпечення життєдіяльності на відповідних територіях; контракт для виконання функцій на відповідних територіях; істотні умови контракту; строк контракту; вахтовий метод виконання функцій; гарантії безпеки, евакуації та безпечного виконання функцій; особливості юридичної відповідальності; страхування життя, здоров'я та ризику тривалої втрати працездатності; постконтрактний захист, реабілітація та гарантії зайнятості; особливості відповідальності за майно; інформаційний та соціальний супровід членів сім'ї;

- Розділ IV «Фінансування, контроль та відповідальність» (статті 22-23): визначається фінансування гарантій; відповідальність за порушення цього Закону;

- Розділ V «Прикінцеві та перехідні положення».

Прикінцевими положеннями законопроекту передбачено внесення низки дублюючих змін до інших законодавчих актів, зокрема:

- у Законі України «Про оплату праці» пропонується розширити положення статі 3-1 Гарантії забезпечення мінімальної заробітної плати, статті 8 Сфера державного регулювання оплати праці, статті 12 Інші норми і гарантії в оплаті праці, статті 13 Оплата праці працівників установ і організацій, що фінансуються з бюджету, статті 15 Організація оплати праці на підприємствах, та доповнено новою статтею 20-1 Особливості оплати праці працівників, яким надано статус учасника забезпечення життєдіяльності на територіях активних бойових дій;

- Закон України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» пропонується доповнити новими статтями 2¹ - 2⁹ та 10¹ - 10⁴, якими передбачено положення щодо укладення контракту для виконання функцій на відповідних територіях у значенні Закону України «Про статус учасників забезпечення життєдіяльності на територіях активних бойових дій, гарантії їх соціального захисту», істотні умови контракту, його строку дії, оплати праці, фонду оплати праці та фонд заохочень, гарантії безпеки, евакуації та безпечного виконання функцій на відповідних територіях, особливості юридичної відповідальності сторін, страхування життя, здоров'я та ризику тривалої втрати працездатності працівника, постконтрактний захист, реабілітація та гарантії зайнятості працівника, особливості відповідальності за майно, надане працівнику, фонду житла для працівників, які виконують функції на відповідних територіях, а також щодо надання податкової гарантії для осіб, які виконують функції на територіях активних бойових дій;

- у Законі України «Про державну службу» пропонується внести зміни до статей 13 та 18, якими передбачено розширення повноважень центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державної служби (Нацдержслужба) та служби управління

персоналом державного органу, а також доповнено статті 41, 42, 44, 50, 52, 54 та 55 положеннями щодо переведення державного службовця для виконання функцій на відповідних територіях у значенні Закону України «Про статус учасників забезпечення життєдіяльності на територіях активних бойових дій, гарантії їх соціального захисту», направлення державного службовця у службове відрядження на території активних бойових дій, а також оцінювання результатів службової діяльності державного службовця, який виконував функції на відповідних територіях, оплати праці, премій та надбавок, створення належних умов для виконання посадових обов'язків, соціально-побутового забезпечення на відповідних територіях, підстави притягнення до дисциплінарної відповідальності тощо;

- у Житловому кодексі України пропонується врегулювати питання щодо надання і користування жилими приміщеннями з фондів житла для тимчасового проживання, гуртожитками на відповідних територіях тощо.

На думку авторів законопроекту, реалізація його положень сприятиме підвищенню кадрової стійкості громад, державних органів, підприємств, установ та організацій, які працюють у складних безпекових умовах, та посиленню захисту осіб, які виконують суспільно необхідні функції в умовах підвищеного ризику для життя і здоров'я.

Потрібно відмітити, що законопроект потребує ретельного доопрацювання з урахуванням вимог нормопроєктувальної техніки.

У Розділі IV ФІНАНСУВАННЯ, КОНТРОЛЬ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ містяться статті, якими регулюються питання фінансування гарантій та відповідальності за порушення цього Закону, проте повністю відсутні положення щодо контролю.

Також неможна залишити поза увагою той факт, положення спеціального законопроекту майже повністю продубльовано у законах України «Про оплату праці», «Про державну службу» та «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану».

З метою реалізації передбачених законопроектом ініціатив щодо запровадження податкової гарантії, а також забезпечення фінансування положень законопроекту з державного бюджету або з бюджетів сільських, селищних, міських територіальних громад народними депутатами України одночасно подано два супутніх законопроекти, це проекти законів України:

- «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо фінансового забезпечення гарантій учасників забезпечення життєдіяльності населення, функціонування держави та критичної інфраструктури на територіях активних бойових дій» (реєстр. №15341), головним комітетом з підготовки та попереднього розгляду якого визначено Комітет з питань бюджету;

- «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо реалізації Закону України «Про статус учасників забезпечення життєдіяльності населення, функціонування держави та критичної інфраструктури на територіях активних бойових дій, гарантії їх соціального захисту» (реєстр. №15342), головним комітетом з підготовки та попереднього розгляду якого визначено Комітет з питань фінансів, податкової та митної політики.

Міністерство культури України в цілому підтримуючи законодавчу ініціативу пропонує переглянути положення статті 3 законопроекту щодо обов'язкової вимоги виконання відповідних функцій протягом не менше шести місяців для набуття статусу учасника забезпечення життєдіяльності на територіях активних бойових дій, оскільки, евакуація і збереження культурних цінностей в умовах загрози окупації або інтенсивних обстрілів здійснюються протягом кількох днів чи тижнів і пов'язані з надзвичайно високим ризиком для життя. Позбавлення таких працівників права на спеціальний статус виключно через невідповідність шестимісячному строку суперечить меті законопроекту та не враховує специфіку їхньої діяльності.

Міністерство розвитку громад та територій України в межах компетенції підтримує проект Закону №13340 водночас висловлює зауваження та пропозиції до термінології законопроекту. Міністерство також пропонує розглянути питання обов'язкового формування фонду заохочень для державних органів та фінансування для державних органів з державного бюджету передбачених законопроектом гарантій.

Міністерство енергетики України повідомляє про підтримку законопроекту.

Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку надало пропозиції до термінології законопроекту.

Пенсійний фонд України повідомляє про відсутність зауважень до законопроекту.

За результатами розгляду Комітет Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів ухвалив цей висновок та рекомендує Верховній Раді України проект Закону України про статус учасників забезпечення життєдіяльності населення, функціонування держави та критичної інфраструктури на територіях активних бойових дій, гарантії їх соціального захисту (реєстр. № 15340), поданий народним депутатом України Третяковою Г.М. та іншими народними депутатами України, ... до порядку денного сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання

Співдоповідачем на пленарному засіданні Верховної Ради України визначено Голову Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів Третякову Г.М.

Голова Комітету

Галина Третякова